

MINA DE TOURO - O PINO, UNHA HISTORIA INTERMINABLE

Xoán Louzao*

A historia da mina de Touro-O Pino é un claro exemplo do que significa unha actividade económica espoliadora e insustentable. Xera beneficio, que non queda alí onde se desenvolve, durante un período de tempo curto e deixa uns prexuízos que son permanentes no tempo e, eses si, quedan onde se xeran.

A historia da mina de Touro-O Pino é un claro exemplo do que significa unha actividade económica espoliadora e insustentable. Xera beneficio, que non queda alí onde se desenvolve, durante un período de tempo curto e deixa uns prexuízos que son permanentes no tempo e, eses si, quedan onde se xeran.

A mina de Touro-O Pino pechou a mediados dos anos 80 do século pasado deixando a zona de explotación sen restaurar. Ás enormes entalleiras e ocos mineiros abertos houbo que sumar a alta contaminación por metais pesados nos ríos Brandelos e Lañas, afluentes do Ulla.

Máis de trinta anos despois, a situación dos ríos é a mesma e os ocos mineiros son utilizados para o depósito de enormes cantidades de residuos tratados por unha empresa xestora, TEN S.L., creada a principios dos anos 2000 baixo un suposto obxectivo de restauración da área que, vistos os resultados, non é tal.

Así, ao problema derivado da contaminación por drenaxe aceda da antiga explotación mineira, únese o derivado de converter o espazo nun macrovertedoiro, xerando un novo problema ambiental, neste caso odorífero, consecuencia da pestilencia que desprende o depósito de residuos.

O PROXECTO DE REAPERTURA DE 2017

O proxecto de reapertura da mina presentado no 2017 por Cobre San Rafael (sociedade formada pola multinacional mineira Atalaya Mining e pola empresa local Explotaciones Gallegas, propietaria dos terreos e da concesión mineira) tiña como un dos seus principais argumentos garantir a restauración dos terreos e augas unha vez rematada a súa vida útil, estimada en 14 anos, segundo afirmaba o promotor.

Este proxecto consistía nunha macromina a ceo aberto nunha extensión de 600 ha que necesitaba mover millóns de toneladas de material para obter o cobre que se exportaría en bruto, nun proceso igual ao dos anos oitenta e polo tanto cuns efectos ambientais que serían tamén moi semellantes.

Por tal motivo, resulta fácil entender o enorme rexeitamento social contra a apertura da mina. Ao pouco que se ía estudando o proxecto, que se ían coñecendo as prácticas dos promotores noutras minas e os continuos cambios sobre o papel das deficiencias que se destapaban, o clamor social contra a mina foi en aumento. Plataformas cidadás, organizacións ecoloxistas, como ADEGA, partidos políticos, institucións de todas as cores, concellos e Deputacións, manifestaron o seu rexeitamento.

As mobilizacións contra a mina sucedéronse espertando unha conciencia social que xa non só se opoñía a reapertura, senón que tamén esixía unha solución ao permanente problema de contaminación que nos legara o proxecto anterior. O maior exemplo deste clamor foi a manifestación do 10 de xuño de 2018 organizada pola plataforma veciñal Mina Touro-O Pino Non e a Plataforma pola Defensa da Ría de Arousa, que encheu a praza do Obradoiro.

Contaminación no Portapego, afluente do río Lañas.

É necesario suliñar que o problema ambiental que xerou a mina de Touro-O Pino, e que xeraría unha hipotética reapertura, non se circunscribe ao ámbito local de Touro. A contaminación chega aos ríos Lañas e Brandelos e, a través destes ao río Ulla, que a traslada augas abaixo até a ría de Arousa. A dilución pola cantidade de auga que aporta o Ulla fai que esta contaminación sexa aparentemente menor pero en absoluto a elimina, de aí que todo o sector marisqueiro e pesqueiro da ría de Arousa fose outro actor decisivo na loita contra este proxecto.

Como consecuencia das enormes deficiencias do proxecto e da inmensa oposición social, en febreiro de 2020 a Consellería de Medio Ambiente emitiu a Declaración de Impacto Ambiental desfavorable, poñendo sobre a mesa as afeccións que suporía ao medio natural e hídrico da contorna así como o prexuízo á integridade da Zona de Especial Conservación Sistema fluvial Ulla-Deza.

Un ano despois, en 2021, é a Consellería de Industria a que dá o carpetazo definitivo a este proxecto ao ditar a resolución denegándoo. No anuncio de denegación, o propio conselleiro de Industria afirmaba en sede parlamentaria que se lle esixiría á empresa propietaria unha actualización do plan de restauración. Isto deixa dúas cousas ben claras. A primeira: non hai un plan de restauración ou este é claramente insuficiente polo que o depósito de residuos na antiga mina non responde á súa restauración senón a unha maneira fácil e barata de desfacerse

Xoán Louzao

Amoreamento de residuos nas entuleiras da antiga mina.

Xoán Louzao

Contaminación do Pucheiras, afluente do Brandelos.

deles. A segunda: a contaminación xerada pola explotación mineira mantense tras tres décadas de inacción e falta de solucións.

Dese plan de restauración do que falou o conselleiro seguimos sen saber nada. Todo segue igual de mal. Coa excepción de que a empresa promotora do proxecto do 2017 volve á carga, nesta vez cunha nova estratexia, a de intentar buscar unha licenza social para un futuro proxecto que non acadou para o anterior.

EN 2021: NOVO INTENTO DA EMPRESA MINEIRA

Se un dos pretextos para reabrir a mina en 2017 era que así se conseguiría a restauración definitiva da contorna, poñendo fin a 30 anos de contaminación, a xustificación que esgrimen agora é a de reactivar economicamente os concellos. É dicir, veñen polo noso ben: crear emprego, industrializar, fixar poboación... para o cal non teñen reparos en encher os concellos de propaganda, carteis, pancartas e mesmo pagar excursións para convencernos das enormes bondades do seu novísimo proxecto que, agora si, non vai contaminar e é mellor ao anterior, que tampouco ía contaminar, e á súa vez xa era mellor que o anterior... Con tal publicidade, máis propia dun tambor de deterxente é como nos queren convencer.

Resulta case insultante este proceder que semella a versión adaptada ao século XXI da conquista dos territorios "salvaxes", onde se intentaba persuadir aos nativos das bondades de intercambiar o seu ouro polos abelorios dos "civilizados".

En definitiva, comprobamos como logo de tres décadas de contaminación se nos quixo facer crer que a solución estaba nunha nova macromina a ceo aberto cuns impactos ambientais tan fortes que nin os papeis daban agochado, pese as continuas modificacións que se fixeron sobre a marcha, e á que á Xunta non lle quedou máis remedio que rexeitar.

Como esa estratexia fallou, están intentando unha nova. Desta vez o engado é a cuestión económica. A mina vai permitir o despegue eco-

Vista aerea da zona afectada.

nómico da comarca. É a grande oportunidade que non podemos deixar pasar, é o que pide a poboación que quere vivir no rural.

UN FUTURO SEN MINA PARA TOURO E O PINO

Se non tragamos no 2017 as súas artimañas tampouco o imos facer no 2021 ou cando volvan. Por iso seguimos defendendo que a única saída é dar solución definitiva á contaminación que levamos tantos anos sufrindo, sen escusas, sen chantaxes, sen publicidade enganosa. Así de simple. Tivéronnos de fronte e seguirannos tendo mentres non restauran o que arrasaron.

Touro e O Pino teñen futuro. Ese futuro pasa porque non se repitan os erros do pasado. É un futuro sen contaminación. E sen mina.

*Membro da Plataforma Veciñal Mina de Touro – O Pino NON.